

MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA (MUHBA)
Plaça del Rei, s/n.
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
museuhistoria@bcn.cat
www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis

12
quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis

ÈPOCA II · ANY 2016 · N.12 · ISSN 1699-793X
288 PÀGINES · BARCELONA

Editor:
Museu d'Història de
Barcelona (MUHBA)
Institut de Cultura
Ajuntament de Barcelona

Director MUHBA:
Joan Roca i Albert

Dirrecció Quarhis:
Julia Beltrán de Heredia

Secretària de redacció:
Cèlia Torrent i Riba

Consell de redacció:
Xavier Aquilué (MAC)
Julia Beltrán de
Heredia (MUHBA)
Josep Guitart (UAB)
Josep M. Gurt (UB)
Albert López (DiBa)
Magí Miré (GC)
Carme Miró (ICUB)
Miquel Molist (UAB)
Isabel Rodà (UAB)

Avaluadors externs:
Luis Caballero Zoreda
Carmen Fernández Ochoa
Sauro Gelichi
Jean Guyon
Simon Keay
Bernat Marifí
Lucy Vallauri
Desiderio Vaquerizo
Giuliano Volpe

**Altres avaluadors
2012-2016:**
Carmen Aranegui Gascó
José Beltrán Fortes
Gian Pietro Brogiolo ✓
Francesc Burjachs
Claudio Capelli
Albert García Espuche
Carmen Guiral Pelegrin
Sonia Gutiérrez Lloret ✓

Alberto León Muñoz ✓
Assumpció Malgosa
i Morera
Pedro Mateos Cruz ✓
Josep Maria Nolla Brufau
Lauro Olmo Enciso
Josep Maria Palet Martínez
Antonio Pizzo ✓
Juan Antonio Quirós ✓
Castillo
Santiago Riera Mora
Jacques Thiriot
Josep Maria Vila
Carabassa

Control gràfic:
Emili Revilla

Disseny gràfic:
PFP
(Quim Pintó,
Montse Fabregat)

Realització:
Edicions Hipòtesi, SL

Impressió:
Índice Arts Gràfiques, SL

Imatges de la coberta:
Emili Revilla i Pep Parer-
MUHBA

ISSN
1699-793X

Dipòsit legal
B-9715-2005

© dels textos els autors
© de l'edició

**Museu d'Història
de Barcelona**
Institut de Cultura,
Ajuntament de Barcelona
Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
www.museuhistoria.bcn.
cat/quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA
I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE
BARCELONA

BARKENO | BARCINO | BARCINONA
BARŠALŪNA | BARCELONA

quarhis

ÈPOCA II ANY 2016 · NÚM. 12 · ISSN 1699-793X
288 PÀGINES · BARCELONA

SUMARI
SUMARIO
SUMMARY
SOMMAIRE

9-11	PRESENTACIÓ JOAN ROCA I ALBERT

12-13	EDITORIAL JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO

16-38	CONSTRUINT A L'ANTIGUITAT TARDANA TÈCNICAS CONSTRUCTIVAS EN LA <i>TARRACONENSIS</i> DURANTE LA ANTIGÜEDAD TARDÍA. PLANTEAMIENTOS Y ESTRATEGIAS DE INVESTIGACIÓN PARA UNA PROPUESTA DE SÍNTESIS JULIA BELTRÁN DE HEREDIA I JOSEP MARIA MACIAS
40-57	TÈCNICA ARQUITECTÒNICA TARDOANTIGA A LA CIUTAT DE <i>TARRACONA</i> : ESTAT DE LA QÜESTIÓ. JOSEP MARIA MACIAS
58-77	ARQUEOLOGÍA Y TÉCNICAS CONSTRUCTIVAS EN BARCELONA: NUEVOS DATOS PARA EL HORIZONTE TARDOANTIGUO JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
78-92	ELS EDIFICIS PORTUARIS TARDOANTICS DE L'ÀREA FLUVIAL DE TARRACO I LES SEVES TÈCNiques CONSTRUCTIVES MOISÉS DÍAZ GARCÍA I JOSEP FRANCESC ROIG PÉREZ
94-105	LA TÈCNICA CONSTRUCTIVA DE L'EDIFICI OCTOGONAL DE CAN FERRERONS (PREMIÀ DE MAR, BARCELONA) RAMON COLL MONTEAGUDO I MARTA PREVOSTI I MONCLÚS
106-127	LA BASÍLICA VISIGÒTICA DEL ANFITEATRO DE TARRAGONA: DEFINICIÓ, TÈCNICAS CONSTRUCTIVAS Y SIMBOLOGÍA DE UN TEMPLO MARTIRIAL ANDREU MUÑOZ MELGAR
128-143	TÈCNICA I ARQUITECTURA TARDOANTIGA DE CENTCELLES (TARRAGONA). OBSERVACIONS I PRIMERES REFLEXIONS I JOSEP M. PUCHE I JORDI LÓPEZ VILAR

146-179	NOTES I ESTUDIS LA TRANSFORMACIÓ DEL MEDI NATURAL EN EL PAISATGE AGRÍCOLA DURANT L'ÈPOCA ANTIGA. L'EXEMPLE DEL JACIMENT DE FONERIA (BARCELONA) ALESSANDRO RAVOTTO I FERRAN ANTOLÍN I ORIOL LÓPEZ BULTÓ I RAQUEL PIQUÉ I HUERTA
171	ANNEX I. Estudi dendroarqueològic del pou de Foneria A. RAVOTTO I J. S. MESTRES I TORRES I M. PUGÈS I DORCA I J. SEGURA DE YEBRA
180-193	UNA NECRÒPOLIS AL COSTAT DE LA VIA ROMANA DE LA PLAÇA DEL PEDRÓ (BARCELONA) ESTHER MEDINA
194-209	CERÀMICA DE REBUIG AL CARRER D'AVINYÓ. UN POSSIBLE NOU TALLER BARCELONÍ EN EL PRIMER QUART DEL SEGLE XIII JORDI SERRA MOLINOS
210-223	EL FENOMEN DELS CELLERS SUBTERRANIS D'ÈPOCA MODERNA A BARCELONA. EL CAS ÚNIC DE LA <i>FRESQUERA</i> DEL PONT DE SANT ADRIÀ A SANT ANDREU DE PALOMAR SERGIO ARROYO

226-228	NOTICIARI PROJECTE PREHISTÒRIA AL PLA DE BARCELONA
229-231	PICTOR: LA DECORACIÓ PARIETAL EN EL CUADRANTE NE DE HISPANIA: PINTURAS Y ESTUCOS (SIGLO II A. C.-SIGLO VI D. C.)
232-233	TÈCNiques CONSTRUCTIVES I ARQUITECTURA DEL PODER AL NORD-EST DE LA TARRACONENSE. METODOLOGIA DE REPRESENTACIÓ I PARÀMETRES ANALÍTICS PER A LA COMPRESIÓ DELS PROCESSOS EVOLUTIVS ENTRE L'ALT IMPERI I L'ANTIGUITAT TARDANA. FINALITZACIÓ DEL PROJECTE.
234-235	ARCHAEOLOGICAL AUTOMATIC INTERPRETATION AND DOCUMENTATION OF CERAMICS — ARCHAIDE (693548)
236-237	BARCELONA A L'ANTIGUITAT TARDANA. <i>EL CRISTIANISME, EL VISIGOTS I LA CIUTAT</i> . L'OBERTURA AL PÚBLIC DE L'AULA EPISCOPAL I EL BAPTISTERI DEL MUSEU D'HISTÒRIA

239-241	BIBLIOGRAFIA PUBLICADA SOBRE ARQUEOLOGIA DE BARCELONA

243-246	TEXTOS EN CATALÀ. SÍNTESI

247-255	TEXTOS EN CASTELLANO. SÍNTESIS

257-268	ENGLISH TEXT. SUMMARY

269-280	TEXTES EN FRANÇAIS. RÉSUMÉ

283-287	NORMES DE PRESENTACIÓ D'ORIGINALS A QUARHIS

**BIBLIOGRAFIA PUBLICADA
SOBRE ARQUEOLOGIA
DE BARCELONA**

ANY 2015

BELTRAN DE HEREDIA BERCERO, J. 2015. *Barcelona a l'antiguitat tardana. El cristianisme, els visigots i la ciutat*. Sèrie MUHBA, Llibrets de sala, 20. Ajuntament de Barcelona.

BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO, J. 2015. "Barcino, la topografia de una fundación augustea". *II Congreso Internacional d'Arqueologia i Món Antic. August i les Províncies Occidentals. 2000 Aniversari de la Mort d'August* Tarragona 2014. pp. 207-216

BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO, J.; MIRÓ, N., 2015. "Barcelona y el comercio interior de cerámica en los siglos XVI-XVII: Valencia, Sevilla, Teruel, Talavera de la Reina (Toledo), Vilafranca y Muel (Zaragoza), Vilafranca del Penedès (Barcelona) y Portugal". *X Congreso Internacional a Cerâmica Medieval no Mediterrâneo*. 22-27 de octubre 2012. Silves. pp. 729-735

BELTRÁN DE HEREDIA, J.; CAPELLI, C.; DE FEBO, R.; MADRID, M.; BUXEDA, J., 2015. "Imitaciones de cerámicas taches noires a Barcelona en el siglo XVIII. Datos arqueológicos y datos arqueométricos". *X Congreso Internacional a Cerâmica Medieval no Mediterrâneo*. 22-27 de octubre 2012. Silves. pp. 613-618

CHORÉN, J. 2015. "Noves dades sobre l'origen i evolució del barri de La Mercè de Barcelona". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 219-232.

DD.AA. 2015. *Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona* 2013. Institut de Cultura. Barcelona.

FERNÁNDEZ, A. 2015. "Les intervencions arqueològiques a l'Antic Mercat del Born i als carrers circumdants: Anàlisi urbanística". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 39-48.

GUASCH, N., IGLESIAS, M.A., PRADA, J.L., ALCAYDE, M.J. 2015. "Geologia, arqueologia i restauració. L'anàlisi estratigràfica de morters i l'arqueologia de l'arquitectura: un exemple de col·laboració en la recerca". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 289-298.

HINOJO, E. 2015. "El Mercat de Sant Antoni: evolució de l'ocupació de l'espai des de mitjan segle XIV fins a principis de segle XVII". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 211-218.

HINOJO, E. 2015. "La fortificació abaluardada a la Barcelona del segle XVII". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 281-288.

LAGÉS, A., ACHÓN, O. 2015. "La intervenció arqueològica a Sant Pau del Camp, segles VI-XX". *Actes del Vè Congrés d'Ar-*

queologia Medieval y moderna a Catalunya. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 189-196.

MADRID, M.; BUXEDA, J.; IÑÁNEZ, J.; FERRER, S.; BELTRÁN DE HEREDIA, J. 2015. "Arqueometria i arqueologia de les ceràmiques medievals i modernes de Barcelona: El Projecte Tecnològic". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig del 2014. Barcelona. pp. 253-270.

MIRÓ ALAIX, C. 2015. "El Pla Bàrcino: un projecte de ciutat per investigar i donar a conèixer la colònia *Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*". Tarraco Biennal. *Actes del 2on Congrés Internacional d'Arqueologia i Món Antic. August i les províncies occidentals*. 200 aniversari de la mort d'August. Fundació Privada Mútua Catalana. Tarragona. pp. 217-224.

MORENO, I., NADAL, E. 2015. "La Reial drassana de Barcelona: de l'apogeu medieval al fals declivi en època moderna". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 575-588.

NADAL, J.; BRIEVA, E.; GÓMEZ, A.; MOLIST, M.; GONZÁLEZ, J.; HARZBECHER, K.; LLOVERAS, LL. 2015. "Nuevos datos para la interpretación de los conjuntos malacofaunísticos de los asentamientos neolíticos en la ciudad de Barcelona: el yacimiento de Reina Amàlia nº 31-33". *La investigación Arqueomalacológica en la Península Ibérica: Nuevas Aportaciones*. Gutiérrez, I.; Cuenca, D.; González, M.R. (Eds). *IV Reunión Científica Arqueomalacología de la Península Ibérica*. Santander. 22-24 de mayo de 2014.

NEBOT, N. 2015. "Intervenció al carrer d'En Rull, 10-14/ Nou de Sant Francesc, 9-13/ Còdols 22, Ciutat Vella, Barcelona". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp.299-308.

ORENGO, H. A.; MIRÓ, C. 2015. "Deconstrucción y reconstrucción del sistema de gestión del agua en la colonia romana de *Barcino* (Barcelona)". *Aquae ductus*. Actualité de la recherche en France et en Espagne. *Actes du colloque International*. Toulouse, 15-16 de febrer 2013. Fédération Aquitania. Burdeos. pp. 243-264.

PUJOL, M., MORENO, I. 2015. "La construcció de galeres a la Drassana de Barcelona (segles XVII-XVIII): estudi d'un escar i dues basses per a emmagatzemar fusta". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 197-210.

SALVADÓ, I., CHORÉN, J., MEROÑO, D. 2015. "Noves dades sobre l'abastiment d'aigua potable en pous a la ciutat de Barcelona". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 179-188.

SOBERÓN, M., FERNÁNDEZ, A. 2015. "El tram final del Rec Comtal: condicionants i aprofitaments poliòrcètics". *Actes del Vè Congrés d'Arqueologia Medieval y moderna a Catalunya*. Volum I. 22-25 de maig 2014. Barcelona. pp. 271-280.